

تربیت فرزند در خانه علی علیه السلام

چگونگی تربیت فرزند یکی از وجوه درخشنده سیمای خانوادگی امیرالمؤمنین (ع) است...

چگونگی تربیت فرزند یکی از وجوه درخشنده سیمای خانوادگی امیرالمؤمنین (ع) است. در این متن، برآنیم تا برخی از اصول تربیت فرزند و حقوق آنان بر پدر و مادر را از دیدگاه امیرالمؤمنین (ع) بیان کنیم.

1- انتخاب نام نیکو

2- گفتن اذان و اقامه در گوش فرزندان و انجام عقیقه (فریانی گوسفند) برای آنان

3- بازی با فرزندان : ((اشبه اباك يا حسن واخلع عن الحق الرسن

و اعبد ا لها ذامنن و لا توال ذالاحن))

پسر، مانند پدرت باش، ریسمان ظلم را از حق برکن ! خدایی را بپرست که صاحب نعمتهای متعدد است و هیچگاه با صاحبان ظلم دوستی مکن. این قطعه، یکی از قطعات اشعاری است که حضرت زهرا (س) در هنگام بازی با فرزندانش زمزمه می کرد. بدین شیوه هم آنها را سرگرم می نمود و هم حکمت به آنها می آموخت، چرا که خود امیرالمؤمنین (ع) می فرماید:

((کسی که کودکی دارد باید در راه تربیت او خود را تا سرحد کودکی تنزل دهد.))

خود امیرالمؤمنین (ع) نیز در کودکی بازیهای داشته اند که یکی از آنها کشتی گرفتن است. نقل است ابوطالب بین فرزندان و پسر عموهایشان مسابقه کشتی برگزار می کرد و همیشه علی (ع) بر همه پیروز می شد و این باعث شادی ابوطالب می گردید. در خانه خود علی (ع) هم بین حسن و حسین (علیهماالسلام) مسابقاتی همچون کشتی، خطاطی و مسابقاتی در انجام کارهای دیگر برگزار می شد، و گاهی پیامبر جهت افزایش این شادی و نشاط حاصل از مسابقه، در جمع ایشان حاضر می شدند و به تشویق طرفین می پرداختند.

4- رعایت اصل بی طرفی، عدالت و مساوات بین فرزندان

یکی از حساسیتهای کودکان جانبداری و توجه خاص پدر و مادر به یکی از فرزندان دیگر است که در روایات بر رعایت عدالت و مساوات بین فرزندان و محبت کردن، هدیه دادن و توجه نمودن به خصوص توجه به حساسیت بیشتر دختران در این مورد تأکید شده است.

به يك نمونه زبیا از دقت حضرت زهرا (س) در این مورد توجه کنید:

پیامبر (ص) حسن و حسین (علیهماالسلام) را به مسابقه خطاطی تشویق نموده، فرمودند: هر کس خط او زیباتر است قدرت او بیشتر است. حسن و حسین (ع) هم هر کدام خط زیبایی نوشتند. اما رسول خدا (ص) ایشان را به مادرشان هدایت فرمود تا اگر در قضاوت نگرانی پیش آمد، با عاطفه مادری جبران شود. زهرا (س) نیز جهت رعایت اصل بی طرفی به فکرش رسید. قضاوت نهایی را به تلاش خوشان مربوط سازد لذا گردنبدن خویش را پاره کرده بر سر آنها ریخت و فرمود: هر کدام از شما دانه های بیشتری بگیرد قدرت او بیشتر است.

5- داشتن برنامه جهت تمرین، تشویق و تربیت عبادی و دینی فرزندان

- به طور مثال نقل شده است که حضرت زهرا (س) جهت شبهای اعیاء فرزندان را در روز خوابانید تا کاملاً استراحت کنند و غذای مناسب و کمتری هم به آنها می داد تا با زمینه مطلوبتری از نظر جسمی و روحی در شب زنده داری شرکت کنند. ایشان با شیوه های دیگری کودکان را در عباداتی مانند نماز، اعمال عبادی ماه رمضان، شرکت در جلسات قرآن و شرکت دادن آنها در امور خیری مثل کمک به مستمندان و دادن صدقه به نیازمندان شرکت می داد که نقش مؤثر تربیتی همراه کردن کودکان با خود هنگام انجام عبادات را می رساند.

6- مکلف نمودن فرزندان به رعایت ادب و اخلاق اسلامی

تأدیب کودک یعنی ملازم ساختن و مکلف نمودن او به رعایت ادب و اخلاق اسلامی، بدین معنی که هر چند کودک نسبت به حکمت آداب مزبور، درک و فهمی ندارد ولیکن از باب تمرین و تمهید، وی را به انجام آنها مکلف می کنیم و مهم این است که کودک خود را در تکلیف احساس کرده، بداند اگر تن به تکلیف ندهد با الزامهایی روبرو خواهد شد. علی (ع) در این باره می فرماید:

((آن کس که ملکف به ادب شود، بدیهایش اندک می گردد.))

و در روایات داریم زمانی که کودک به 6 سالگی رسید او را به نماز و چنانچه تحمل گرفتن روزه را داشت به انجام آن وادار نمایید.

7- استفاده از فرصتهای مختلف جهت انتقال تجربیات و نصایح

امیرالمؤمنین (ع) و حضرت زهرا (س) از هر موقعیتی برای انتقال تجربیانشان استفاده می کردند. نامه امیرالمؤمنین به امام حسن (ع) یکی از این موارد است.

معرفی شبیهات و انحرافات اجتماعی، توصیه به مطالعه تاریخ، انتخاب مسیر مورد علاقه و اشتیاق، تحمل مصائب و مشکلات دنیا، پذیرش مسئولیت در حد توانایی، برقراری نظم در امور زندگی، تشخیص دوست از غیر دوست و ارتباط گرم با خویشان و تکریم آنان از جمله رئوس برخی از این نصایحند.

بدیهی است خانه ای که طریفتین نکات تربیتی، با چنین دقتی در آن مراعات می گردد محل پرورش انسانهایی چون امام حسن (ع)، امام حسین (ع) و زینب (س) خواهد بود. در پایان بد نیست متذکر شویم که اگر چه امیرالمؤمنین (ع) حقوق زیادی برای فرزندان قائل شده اند، اما از آن سو هم وظایفی برای فرزند بر شمرده اند که مهمترین آنها اینست که فرزند، پدر و مادرش را در هر چیز مگر در نافرمانی از خداوند سبحان اطاعت و پیروی کند :

((فحق الوالد علی الولد ان یطیعه فی کل شیء الا فی معصیه الله سبحانه))